

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi pôli. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 4 gold., za pol leta 2 gold., za četrta leta 1 gold.; pošiljane po pošti pa za celo leto 4 gold. 60 kr., za pol leta 2 gold. 40 kr., za četrta leta 1 gold. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 7. februarija 1877.

O b s e g: O postavi za plemenske bibe. — K sestavku: „zarubljenih posestev vničevanje po dolžnikih.“ — Občni zbor Matice slovenske 24. dne januarija. (Dalje.) — Spomini na planine. (Dalje.) — Popotne črtice. (Konec.) — Mnogovrstne novice. — Brzda jezičnih žén. — Glejmo nazaj, da vidimo naprej! — Naši dopisi. — Novičar.

Gospodarske stvari.

O postavi za plemenske bibe.

Zadnji občni zbor družbe kmetijske Kranjske je ukrenil, naj odbor dela na to, da se naredi postava, po kateri se smejo le taki biki (junci) za pleme spuščati, ki so za to dovoljenje (licenco) dobili.

Za žebce je taka postava že davno in po vseh deželah vpeljana, za bibe pa — in to je res čudno! — imajo postavo še v malo deželah, pa tudi če jo imajo, kakor, na pr., na Štajarskem in Tirolskem, ostala je dozda na papirji. To ni prav, — povsod imela bi biti na velik dobiček govedoreji in se resno izpeljavati.

Na očetu je pri plemenenji živine največ ležeče, da se zaplodí dober zarod; zato, kjer ni lepega (in se vé da kobilam primerne) žebca, ne more napredovati konjereja; kjer ni dobrega bika, ne gre govedoreja naprej; kjer ni dobrega ovna, peša ovčja reja itd.

To je že starodavna skušnja in skrb za dobre bibe nahajamo že v ukazu c. k. dvorne kancelije od 14. januarija 1808. leta, katera je velevala, da se soseske morajo prevideti s pripravniimi biki; da stroški za nakup tacih bikov in njih hrano so se razdelili na sosesčane po razmeri krav, ki jih je kak gospodar imel; zato pa je bil tak bik lastnina vseh in ni jim bilo odrajtovati nobenega plačila za uplemenitev. Druga dva c. kr. ukaza od 19. marca 1815. in 17. marca 1817. l. ukazujeta, naj se taki plemenski biki zanesljivim gospodarjem v občinah dadó v rejo, in vsak gospodar, pri katerem je tak bik za pleme, naj na leto in dan dobiva 12 centov dobrega sená in pa 4 vagane (8 mernikov) ovsa ali pa zimskega ječmena za krmo bikovo. Sem ter tje so tudi soseske kako senožet odločile takemu gospodarju za krmo bikovo; take senožeti so se zato pri nas na Kranjskem bikóvine imenovale.

Škoda, da so vsi ti ukazi, vse te navade zaspale! Dokazi in znamenja pa so še, da so naši stari očetje spoznali potrebo skrbeti za pripravne bibe in odstraniti pokveke, iz katerih tudi družega ne pride, ko pokveka, ki nima kot tele prave vrednosti, pa tudi kot krava ne molze, ni kot vol za izpitanje ali za vprego.

In tako je hirala govedoreja od leta do leta bolj, ki bi bila imela biti in bi bila tudi lahko bila lep kapital deželam, ki so po legi in natvori svoji ustvarjene za rejo goved. Če se je to hiranje že očitno pokazalo v tacih deželah, ki že od nekda imajo lepša in boljša go-

veda, kakor v Tirolih, Predarelskem, gorenjem Štajarskem, kaj pa še le v tacih deželah, v katerih že od nekda so lepa goveda bele vrane, kakor na doljnem Štajarskem, Kranjskem in Primorskem!

Vlada sama je že pred 7 leti sprevidela, da gré govedoreja rakovo pot; začela je tedaj iz državne blagajnice podporo deliti deželam za nakup žlahnejših govednih plemén. In te podpore dobivajo posamezne dežele nekoliko let.

Al studenec državne podpore ne bo zmirom tekel; kmalu utegne vsahniti. Ne zanašajmo se tedaj na ta denar iz državne blagajnice, vsaj ga nazadnje, če prav pomislimo, moramo sami plačati z davki, ki jih odrajtujemo. In koliko soseskam in celó takim, ki so bolj oddaljene, se je moglo pomagati s to podporo? Le malokaterim.

Sami tedaj si moramo pomagati in storiti, kar lahko tudistorimo, z lastno močjó. In v to nam gotovo in brez stroškov, če le sami hočemo, pomaga postava, po kateri, kakor pri konjereji, le tak bik sme se za pleme rabiti, ki je bil od dotične komisije preiskovan in za kraje okoličanov pripraven spoznan za pleme ter je dovoljenje (licenco) dobil za to.

Odbor družbe kmetijske je vsled sklepa zborovega, čeravno ima Štajarsko postavo pred seboj, se obrnil na družbo kmetijsko Predarelsko, pa tudi družbo kmetijsko Švicarsko v Zürichu s prošnjo, naj jej pošljejo postavo, ki jo ondi imajo pod imenom „Stiergesetz“. Ko odbor te postave dóbi, bo po zaslišanji naših kmetijskih podružnic osnoval tudi postavo za našo deželo ter njen načrt predložil deželnemu zboru v obravnavo.

Ńaj bi se družbi naši posrečilo dognati to za povzdigo govedoreje živo potrebno postavo; ko pa jo dobimo, naj bi naši kmetovalci in posebno naše občine na vso moč delale na to, da se postava oživí in v dejanje vpelje. Tlači nas sicer nekak strah, ako pomislimo, da postava istega namena na Štajarskem s papirja ni še stopila v življenje; vendar se nadjamo, da povsod konečno prodrè prepričanje, da živina je največe bogastvo kmetovo, da pa se to le doseči more tadaj, ako se s trdno voljo poprimemo tega, kar nas z umnim napredkom pelje do tega, da namesti ubozih kravic in kozličev voličev dobimo brbke krave in krepke vole v svoje hleve.